

**МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРІОРИТЕТНИХ  
НАПРЯМІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

**Погріщук Б.В., д.е.н., професор**

*Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ*

**Мазур В.В., аспірант ЗУНУ**

Обґрунтування пріоритетів регіонального розвитку потребує врахування низки чинників впливу та використання різноманітних способів, методів, підходів та прийомів до оцінки потенціалу регіону й визначення можливостей та стратегічних перспектив.

Оскільки процес розвитку регіону спрямований на створення сприятливого середовища для соціально-економічного, культурного й інфраструктурного зростання різних територій регіонального чи субрегіонального рівня при визначенні пріоритетних напрямів необхідно провести поглиблений аналіз сильних та слабких сторін регіону, визначити наявні можливостей та оцінити наявні ресурси, такі як людські, фінансові, природно-економічні та інші, що потребує використання широкого спектру методів.

Визначення пріоритетів регіонального розвитку лежать в основі формування його стратегії, що ґрунтується на потребах регіону, ключових галузях, реалізації інфраструктурних проектів, програм соціального розвитку та інших складових, що визначають можливі напрями розвитку.

Як зазначають Єрмаков О.Ю., Лайко О.О. : «Методологія формування стратегій економічного

розвитку являє собою упорядковану систему загальнометодологічних і загальнонаукових методів пізнання та специфічної методології. Методологія формування стратегій економічного розвитку є органічним поєднанням логіки розробки стратегічних планів, програм, проектів, специфічних методологічних принципів та підходів...» [1, с.108].

Розробка стратегічних планів на регіональному рівні допомагає встановленню цілей та завдань у довгостроковому періоді й здійснюється шляхом визначення конкурентних переваг регіону, соціального аудиту, оцінки інфраструктурного забезпечення, проведенням SWOT-аналізу, з використанням інших методів проведення стратегічного аналізу регіонального розвитку. Проведення порівняльного аналізу з іншими регіонами сприятиме одержанню обґрунтованих висновків щодо найбільш ефективних напрямків розвитку для конкретного регіону.

Осучаснення політики регіонального розвитку має здійснюватися на основі використання підходу, що базується на врахуванні внутрішніх регіональних чинників впливу на розвиток підприємництва через ефективне місцеве самоврядування та територіальної

організації влади. Зростання рівня інноваційності регіональної економіки є основним чинником зміцнення регіональної конкурентоспроможності на основі підвищення ефективності виробництва та якості продукції, що уможлиблює результативний розвиток підприємницького сектору та регіону загалом й сприяє зростанню рівня регіонального валового продукту [2, с.91].

Відновлення динаміки економічного розвитку потребує усунення існуючих проблем та низки обмежень, реалізації ефективних стратегій й практичних заходів щодо виходу з кризових ситуацій та діяльності в сучасних реаліях. Необхідно забезпечити умови для збалансованого розвитку регіональної економіки на секторальному та галузевому рівнях, а також територіального розвитку в межах регіону.

З метою спрямування зусиль на розв'язання проблем регіонального розвитку за найбільш актуальними питаннями у середньостроковий та довгостроковий перспектив, у Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року [3] визначення оперативних завдань та цілей було здійснено з урахуванням наявних «Сфер стратегічного втручання», до яких належать:

- підтримка діяльності, яка направлена на зміцнення регіонального потенціалу розвитку та використання внутрішніх ресурсів росту;

- розв'язання питань щодо розвитку територій різного типу, що мають обмежений доступ до сфери

отримання послуг, громади регіону з низьким рівнем інфраструктурного забезпечення та ін.

Для здійснення поглибленого аналізу соціально-економічного розвитку регіону значний вплив здійснюють обмежувальні чинники: наявні демографічні показники можуть не відповідати реальній ситуації; архівні статистичні дані у розрізі нових адміністративно-територіальних одиниць ще не сформовано; проведення тематичних соціологічних досліджень на регулярній основі не започатковано [3]. Обмежувальними чинниками регіонального розвитку також є:

- згортання багатьох інноваційних та інвестиційних проєктів у промисловості та аграрному секторі економіки. Відновлення зруйнованих під час бойових дій інфраструктурних об'єктів та проведення структурної модернізації супроводжується потребою щодо зростання фінансування;

- ризики фінансово-економічного характеру, що значно ускладнює процеси повного відновлення через недостатнє фінансування таких робіт шляхом залучення ресурсів Державного та місцевих бюджетів, банківських установ, іноземних держав та міжнародних організацій;

- недостатня кількість інфраструктурних об'єктів та потужностей для зберігання та переробки сільськогосподарської продукції. Оскільки, вагома частка прибутків у сфері товарного виробництва забезпечуються передусім сировинною складовою та її експортом;

– відбувається зменшення пропозиції трудових ресурсів через масовий виїзд за кордон громадян України у період, після початку повномасштабної війни, мобілізаційних заходах та участі у бойових діях персоналу промислових підприємств.

Тому, завданням повоєнного відновлення України має стати створення базису для розвитку реального сектора на засадах технологічного оновлення, забезпечення структурної перебудови економіки за пріоритетами розвитку переробних підприємств, втілення у процеси створення і розподілу продукції і послуг прогресивних рішень та європейських практик щодо конкурентоспроможності, сталого розвитку, енергоефективності, ресурсоефективності, циркулярності економіки, екологічної безпеки та чистого виробництва [4, с.9].

На регіональному рівні реалізація окреслених напрямів та пріоритетів включає:

– створення необхідних умов для ефективного розвитку та функціонування підприємництва, розширення джерел інвестиційного забезпечення, кадрове забезпечення галузей та секторів економіки;

– забезпечення потреб населення у сфері охорони здоров'я, якісній освіті, житлі, спортивних та культурних закладах, а також реалізації заходів щодо зменшення відмінностей між різними регіонами у рівні життя населення;

– збереження навколишнього природного середовища та природних ресурсів, впровадження екологічно безпечних технологій виробництва;

– підвищення ефективності системи регіонального управління та взаємодії між різними рівнями влади й налагодження співпраці між різними регіонами;

– розвиток інноваційної, енергетичної, комунікаційної, транспортної та інших різновидів інфраструктури регіону для забезпечення комфорту життя громадян та зручності ведення бізнесу.

Обґрунтування пріоритетних напрямів регіонального розвитку з використанням сучасного методичного інструментарію та ефективна взаємодія між визначенням пріоритетів та стратегією регіонального розвитку надає змогу оптимізації використання ресурсів та зусиль по досягненню цілей регіонального розвитку.

### Список використаних джерел:

1. Єрмаков О.Ю., Лайко О.О. Методологія формування стратегій розвитку сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2014. Вип. 200(2). С.107-114.

2. Погрішук Б.В., Щербич В.В. Інноваційно-інтегрований підхід до управління підприємницьким потенціалом регіонального розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Економічні науки», 2023. Вип.2 (62) С. 90-94. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.2\(62\).90-94](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.2(62).90-94).

3. Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року. URL: <https://www.vin.gov.ua> (дата звернення: 01.03.23).

4. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України : аналіт. доп. / [О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан та ін.] ; за загальн. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2024. 104 с.

## ПРІОРИТЕТИ ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

**Мельник В.І., д.е.н., професор**

*Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ*

Формування всезагальної усвідомленості щодо наслідків зростання соціальних та екологічних проблем на сучасному етапі економічного розвитку відбувається в умовах загроз та посилення суспільних викликів, що зумовлює потребу зосередження уваги на забезпеченні сприятливих умов життєдіяльності людини та розвитку соціуму. Відновлення України має враховувати неодмінну модернізацію економіки задля сталого та стійкого розвитку, зокрема сприяти цифровому та зеленому переходу відповідно до Європейського зеленого та цифрового порядку денного [1].

Значення «сталого розвитку» полягає у зростанні соціально-економічних вигод для національного господарського комплексу та населення при збереженні та відновленні навколишнього природного середовища й забезпечення відтворення ресурсів природи у довгостроковому періоді. Сталий розвиток соціально-економічної системи означає реалізацію таких взаємопов'язаних та взаємозумовлених складових [2]: формування конкурентоспроможної, високоефективної та низьковитратної

економіки; підвищення рівня життя населення та покращення екологічного стану.

Сталий розвиток поєднує економічну складову, що має прояв у зростанні якісних та кількісних трансформацій загальної структури національного господарства; соціальну складову, яка відображає поліпшення якісних характеристик життєдіяльності людини; екологічну складову, що поєднує заходи з раціонального використання ресурсів природного середовища та його збереження, охорони й відновлення. «У рамках реалізації цієї концепції відповідно до принципів гуманізму та демократії має бути забезпечено рівне задоволення потреб людей у розвитку та життя, включаючи якість навколишнього середовища, рівень культури та освіти, а також забезпечення аналогічних можливостей майбутніх поколінь» [3].

Значний вплив на реалізацію механізмів екологобезпечного відновлення здійснюють екологічні, ресурсні та кліматичні обмеження, а також соціальні та економічні впливи.

Гостро постає нині й оцінка збитків, заподіяних довкіллю. Законодавче регулювання галузі